

РЕСПУБЛИКА
ТАТАРСТАН

СОВЕТ АРТАШСКОГО
СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ
САБИНСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА

422069, Республика Татарстан, Сабинский район,
д. Два поля Арташ, ул. Тукая, 61
тел. (84362) 44-7-15

ТАТАРСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫ

САБА МУНИЦИПАЛЬ
РАЙОНЫ АРТАШ АВЫЛ
ЖИРЛЕГЕ СОВЕТЫ

422069, Татарстан Республикасы, Саба районы,
Ике басу Арташ авылы, Тукай урамы, 61 йорт
тел. (84362) 44-7-15

e-mail: Art.sab@tatar.ru

РЕШЕНИЕ

24.09.2018 г.

КАРАР

№ 19

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы
Арташ авыл жирлегенең төзекләндрү
кагыйдэләренә үзгәрешләр кертү турында

“Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында”
06.11.2003 ел №131-ФЗ, “Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Арташ авыл
жирлеге” муниципаль берәмлеге Уставы һәм шулай ук төзекләндрү объектларын чиста
һәм тәртиптә тотуның бердәм таләпләрен булдыру, жирлек биләмәсендә төзекләндрүнең
дәрәжәсен күтәрү максатында, Арташ авыл жирлеге Советы

КАРАР ИТТЕ:

1. Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Арташ авыл жирлеге Советының
07.11.2017 елда № 27 “Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Арташ авыл
жирлегендә төзекләндрү кагыйдэләрен раслау турында” расланган карарына элге
карарның кушымтасы белән килештереп, Арташ авыл жирлегенең төзекләндрү
кагыйдэләренә үзгәрешләр кертәргә.

2. Элеге карарны “Интернет” мәгълүмати-телекоммуникацион челтәрендә
<http://pravo.tatarstan.ru> адресы буенча һәм түбәндәге адреслар буенча урнашкан мәгълүмат
стендларында урнаштырырга:

- ТР, Саба районы, Ике басу Арташ авылы, Школьная урамы, 12;
- ТР, Саба районы, Олы Арташ авылы, Центральная урамы, 33;
- ТР, Саба районы, Язлы Арташ авылы, Бауман урамы, 11.

Арташ авыл жирлеге башлыгы:

А.Р.Аглямзянов

Татарстан Республикасы Саба муниципаль районы Арташ авыл жирлегенен төзекләндерү кагыйдәләренә үзгәрешләр

1. 6 нчы пунктта:

1.1. икенче абзацтан соң түбәндәге эчтәлектәге абзац өстәргә:

“архитектур яктырту- әлеге кагыйдәләр белән күздә тотылган очрақларда, жирлек биләмәсендә урнашкан биналарны, корылмаларны, бина комплексларын, мәдәни мирас объектларын, төзекләндерү элементларын, архитектур-ландшафт объектларын караңгылыктан ачыклап һәм образлы итеп күрсәтү өчен һәм кичке вакытта сәнгати-тәэсирле визуаль мохит формалаштыру өчен кулланыла”;

1.2. бишенче абзацны түбәндәгечә баян итәргә:

“биләмәне төзекләндерү –гражданның яшәү шартларының уңайлылыгын тәмин итү һәм үстерүгә, жирлек биләмәсенә санитар һәм зәвык хәлен яхшырту һәм саклап тоту, торак пунктларның биләмәләрен һәм анда урнашкан объектларны, шул исәптән гомуми кулланылыштагы биләмәләрен, жир кишәрлекләрен, биналарны, корылмаларны, аларның тирә-юнен саклап тотуга юнәлтелгән, әлеге кагыйдәләр белән билгеләнгән чаралар комплексын тормышка ашыру эшчәнлегә;

1.3. уникенче абзацтан соң түбәндәге эчтәлектәге абзацлар белән тулыландырырга:

“декоратив-монументаль сәнгать – ул төзекләндерү элементлары, шул исәптән декоратив-сәнгати бизәү кулланып ясалган гомумкулланылыштагы биләмәләр, массакүләм чаралар өчен билгеләнгән биналар һәм корылмалар өчен кече архитектура формалары;

“декоратив-сәнгати бизәү – объектның имиджын һәм сәнгатьлелелген күтәрүгә тәэсир итүче декоратив-монументаль сәнгатьнең монументаль яисә декоратив скульптура төрендә, монументаль яки декоратив сынлы сәнгать, мурал, мозаика, орнамент, стрит-арт, инсталляция, барельеф, сәнгати металл һәм башка төрләр.

1.4. уналтынчы абзацны алып атырга;

1.5. утыз алтынчы абзацтан соң түбәндәге эчтәлектәге абзац өстәргә:

“объектның архитектур яктыртылыш паспорты- жирлек биләмәсендә урнашкан һәм аларның тышкы бизәлешенә таләпләр урнаштыручы, аерым торучы биналар яки корылмаларның, биналар комплексының, мәдәни мирас объектларының, төзекләндерү элементларының, архитектур-ландшафт объектларының бәйрәмчә яктыртылышын да исәпкә алган, бердәм архитектур-сәнгати яктыртылышны билгеләүче, билгеләнгән тәртиптә килешенгән документ”;

1.6. утыз жиденче абзацны түбәндәгечә баян итәргә:

“биналар һәм корылмаларның, шул исәптән капитал булмаган (фасадларның төсле чишелеш) колористик чишелеш паспорты – бердәм архитектур һәм фасадларның төсе чишелешен (фасад элементларын да кертеп) билгеләүче, аның тышкы бизәлешенә таләпләр куючы, билгеле тәртиптә килешенгән документ”;

1.7. кырыгынчы абзацны түбәндәгечә баян итәргә:

“якын-тирәдәге биләмә – бинага, корылмага, жир кишәрлегенә, әгәр ул жир кишәрлеге барлыкка килгән һәм аның чикләре жирлекнең төзекләндерү кагыйдәләре белән билгеләнгән, ТР закон таләпләренә туры килгән очракта, якын тирәдәге гомумкулланылыштагы жир;

1.8. кырык жиденче абзацта “биналарны бизәү” сүзен “һәм корылмаларны, шул исәптән капитал булмаганнарны да” дигән сүзләр белән тулыландырырга;

1.9. илленче абзацтан соң түбәндәге эчтәлектәге абзацларны өстәргә:

“күрсәткечләр – урам исемнәре, йорт, подъезд, фатир номерлары, янғын гидрантлары күрсәткечләре, геодезик билгеләр, магистраль камералары һәм суүткәргечләрнең коелары, канализация, жир асты газүткәргечләре корылмалары, полигонометрик билгеләр, инвалидлар өчен билгеләр, жирлек турында гомуми мәгълүмат бирүче, туризм өлкәсе объектларының урнашуы, мәгариф объектлары, дәүләт һәм муниципаль учреждениеләр турында язылган аерым язулар;”

Урамнар һәм гомумшәһәр юллары – торак пункт эстетикасына югарырак таләпләр куелган гомумкулланылыштагы биләмәләр. Урамнарның һәм гомумшәһәр юлларының исемлеге жирлекнең муниципаль хокукый акты белән раслана.”

1.10. илле алтынчы абзацны түбәндәгечә баян итәргә:

“төзекләндерү элементлары – декоратив, техник, планлаштыручы, конструктив төзелешләр, яшелләндерү элементлары, төрле жиһазлау һәм бизәү төрләре, (шул исәптән биналарның, корылмаларның фасадларын), кече архитектура формалары, стационар булмаган объектлар, тышкы мәгълүмат урнаштыру чаралары һәм биләмәнең төзекләндерү өлеше буларак кулланылуы күрсәткечләр.”

2. Беренче абзацның 9 нчы пункттында “тормышка ашырырга тиешләр” сүзен “тормышка ашыралар” сүзгә белән алыштырырга.

3. Икенче абзацның 17 нче пункттында:

3.1. “өчен җаваплылыкны” сүзен алып атырга;

3.2. “алып баралар” сүзен “тәэмин итәләр” сүзгә белән алыштырырга.

4. 25 нче пунктта:

4.1. беренче абзацта “төзелмә” сүзен алып атырга;

4.2. 7 нче пункттада “колонна” сүзгә алдыннан “декоратив-сәнгати бизәлеш элементлары” сүзен өстәргә;

5. 26 нчы пунктта “тиешләр” сүзен алып атырга;

6. 26.1. һәм 26.2 пунктларында “чистартырга һәм юдырырга” сүзләрен “чистарталар һәм юдыралар” сүзләргә белән алыштырырга;

7. 26.3. пунктта “үткәрергә” сүзен “үткәрәләр” сүзгә белән алыштырырга;

8. 26.4 пунктта:

8.1. беренче абзацта “житештерергә” сүзен “житештерәләр” сүзгә белән алыштырырга;

8.2. икенче абзацта “уздырылырга тиеш” сүзен “уздырыла” сүзгә белән алыштырырга.

9. 26.5. пунктта “башкарырга” сүзен “башкаралар” сүзгә белән алыштырырга.

10. 26.6 пунктны түбәндәгечә баян итәргә:

“26.6. тышкы мәгълүмат кую чарасын (эзмә тактаны) , ул кулланылмаган очракта (арендатор(субарендатор) киткән), бинаның фасады үзгәргән очракта алып аталар”.

11. 27.8 пунктта “яки төзелмәләр” сүзен алып атырга.

12. 27.11 пунктта “буяу” сүзен “бизәк төшерү” сүзгә белән алыштырырга.

13. 27.13 пункттан соң түбәндәгә эчтәлектәгә 27.13.(1) пункты өстәргә:

“27.13(1). Фриз урнаштыру, фасадны конструкциягә (каркас, фасад, стеналар) күрәнә торган беркетү элементлары белән бизәү, һәм шулай ук мондый беркетүләргә каплый торган тоташтыру (планка, почмаклар, профильләр), фризың, кыекның, бизәлешнең төсенә туры килми торган төс белән бизәү”.

14. 27.22 пунктны түбәндәгечә баян итәргә:

“27.22. биналарның һәм корылмаларның, шул исәптән капитал булмаган биналарның фасадларында, тәрәзәләрдә(шул исәптән эчке ягында да), ишекләрдә (шул исәптән эчке ягында да) алга таба куллану максаты белән афишалар, белдерүләр, плакатлар һәм башка төрле мәгълүмати-басма әйберләргә элү һәм ябыштыру”.

15. 27.23 пунктта “биналарның фасадларына граффити төшерү” сүзен “фасадларның архитектур, төсле чишелешен, биналарның декоратив-сәнгати бизәлешен һәм” сүзгә белән алыштырырга.

16. 28.5 пункттан соң түбәндәгә эчтәлектәгә 28)1) пункты өстәргә:

“28(1) тышкы кондиционерлар урнаштыру:

- Торак пунктның зэвыгына югарырак таләпләр куелган урам һәм гомумшәһәр юллары ягындагы төп һәм ян стеналарга;
- Кондиционерның эчке һәм тышкы блогын тоташтыручы чыбыктан еракта;
- Конденсатны үзәкләштерелгән читкә жибәрүдән башка”.

17. 30 пунктны түбәндәгечә бәян итәргә:

“30. Рөхсәт ителә:

30.1. подъездларга керү урынында мәгълүмат стендлары урнаштыру;

30.2. проектка туры китереп, биналарның түбәләрендә телевидение антенналары һәм кабельләре урнаштыру;

30.3. тышкы кондиционерларны проект белән махсус каралган яки күзгә артык чалынып тормый торган урыннарда(балкон, лоджияләрнең эчке як стеналарына) кую шарты белән, торак пунктның зэвыгына югарырак таләпләр куелган урам һәм гомумшәһәр юллары ягындагы төп һәм ян стеналарга урнаштыру.

18. “Йорт билгеләре” бүлеген “Күрсәткечләр” исеме белән алыштырырга.

19. 31-39 пунктларны түбәндәгечә бәян итәргә:

“31. Биналарның, корылмаларның фасадлары күрсәткечләр белән жиһазландырылган булырга тиеш.

32. Урам исемнәре һәм йорт номерлары язылган күрсәткечләр Башкарма комитетның муниципаль норматив актлары һәм әлеге кагыйдәләр белән беркетелгән урыннарда һәм башкаруда куела.

33. Урам исемнәре һәм йорт номерлары турында мәгълүмат Татарстан Республикасының ике дәүләт телендә языла.

Урам исемнәре һәм йорт номерлары язылган күрсәткечләренә төренә һәм үрнәгенә таләпләр авыл жирлегә башкарма комитетының муниципаль норматив актлары белән раслана.

34. Урам исемнәре һәм йорт номерлары язылган күрсәткечләр фасадларда:

- 2,5 метрдан түбән булмаган һәм жир өстеннән 5,0 метрдан да биек булмаган урында;

- фасадның тышкы почмагынан 1,0 метрдан ерак булмаган;

- витрина, тәрәзә, архитектур детальләр һәм декоратив-сәнгати бизәлешне капламый торган;

- ачык жайланмалы яктырткыч кулланмыйча;

- фасадның архитектур үзенчәлекләрен исәпкә алып;

- төп һәм ян фасадта- фасадның уң ягында, әлеге кагыйдәләрдә каралган искәртмәләрдән тыш;

- ишегалды фасадында –квартал эченә керү ягында;

- транспортның бер яклы йөреше урамнарда –транспорт хәрәкәтенең башлану өлешенә якын фасадта;

- фасадның озынлыгы 100 метрдан артса, фасадның сул ягында да;

- сәнгать предприятиеләренең корпусларында яки коймаларында – төп керү юлының уң ягында;

- урам һәм гомумшәһәр юллары киселешенә караган фасадларда – фасадның урам киселешенә якынак почмакларында;

- бердәм горизонталь һәм вертикаль күчәрне исәпкә алып урнаштырыла.

35. Аерым басып торучы күрсәткечләренә (стелаларны) урнаштыру рөхсәт ителми:

- нейтраль булмаган төсләрдә(соры, кара, көрән һәм башка караңгы төсләр) һәм (яки) табигый булмаган(табигыйга ошаган) материаллардан эшләнсә;

- 6,0 метрдан артык биеклектә;

- фундамент казымыйча;

- тротуарның норматив киңлеген тарайтуга китергән очракта, шулай ук автомобильләренә үтү китү, куеп тору урыннарына;

- ағач кәүсәләренә 5,0 метрдан якынак фундамент казып, жир кишәрлеге чикләрендә проект белән каралган яшел үсентеләр (ағачлар, куаклар) урынына;

- профнастилдан, тукумалардан ясаганда ачык беркетү ысуллары кулланып;

- мәгълүмат кырында фоторәсем кулланып;

- машина кую урыннары саны турында мэгълүмат бирү очрагыннан тыш, мэгълүмат бирүгө динамик ысул куллану;

36. Подъездлар һәм фатир номерлары язылган күрсәткечләр ишек кысасы өстендә яки ишек кысасының уң ягында 2,0-2,5 метр биеклектә куела.

37. Янғын гидрантлары, полигонометрик билгеләр, геодезик билгеләрнең урнашу урыны күрсәткечләре биналарның цоколендә, магистраль камераларында һәм суүткәргеч һәм канализация челтәрләренең коеларында урнаштырыла.

38. Янғын гидрантлары, полигонометрик билгеләр, геодезик билгеләрнең урнашу күрсәткечләрен урам исемнәре, йорт номерлары белән рәттән, шулай ук архитектур детальләр, декоратив-сәнгати бизәлеш, пыялалар, капкалар, ишекләрдә урнаштыру рөхсәт ителми.

39. Күрсәткечләргә чиста һәм төзек хәлдә тоту мөһим.

20. 40-42 пунктларны алып атырга.

21. 43 пунктның беренче абзацында “пандуслар, култыксала һ.б.” сүзләреннән соң “чүп савытлары белән” сүзгә белән тулыландырырга.

22. 44 пунктта “проектлаганда” сүзеннән соң “эксплуатацияләгәндә” сүзгә өстәргә.

23. 44.5 пунктта “0,5 м дан артыграк” сүзгә алып атырга.

24. 52 пунктта түбәндәгә эчтәлеккә 9 нчы пунктка өстәргә:

9) ачык люклар, юл катлавындагы зыяннарны ачыклау һәм коймалар урнаштыру максатында юлларның торышын көндәлек күзәтеп тору;”

25. 55 пунктта “бурычлы” сүзгә алып атырга.

26. 55.1 пунктта:

26.1. “тәэмин итәргә” сүзгә “тәэмин итәләр” сүзгә белән алыштырырга;

26.2. “житештерергә” сүзгә “житештерәләр” сүзгә белән алыштырырга.

27. 55.2 пунктта түбәндәгечә баян итәргә:

“55.2 торак йортта урам исеме һәм йорт номеры күрсәткечен булдыралар һәм аны төзек хәлдә тотуны тәэмин итәләр”.

28. 55.3 пунктта “кертәргә” сүзгә “кертәләр” сүзгә белән алыштырырга.

29. 55.4 пунктта:

29.1. “карап тотарга” сүзгә “карап тоталар” сүзгә белән алыштырырга;

29.2. “тәэмин итәргә” сүзгә “тәэмин итәләр” сүзгә белән алыштырырга.

30. 55.5 пунктта:

30.1. “карап тотарга” сүзгә “карап тоталар” сүзгә белән алыштырырга;

30.2. “үткәрү” сүзгә “үткәрәләр” сүзгә белән алыштырырга;

30.3. “юл куймаска” сүзгә “юл куймыйлар” сүзгә белән алыштырырга.

31. 55.6 пунктта:

31.1. “сафландырырга” сүзгә “сафландыралар” сүзгә белән алыштырырга;

31.2. “тәэмин итәргә” сүзгә “тәэмин итәләр” сүзгә белән алыштырырга.

32. 55.7 пунктта “жыештырып куярга” сүзгә “жыештырып куялар” сүзгә белән алыштырырга.

33. 55.8 пунктта:

33.1. “жиһазларга” сүзгә “жиһазлылар” сүзгә белән алыштырырга;

33.2. “житештерергә” сүзгә “житештерәләр” сүзгә белән алыштырырга.

34. 55.9 пунктта “житештерергә” сүзгә “житештерәләр” сүзгә белән алыштырырга.

35. 55.10 пунктта “тәэмин итәргә” сүзгә “тәэмин итәләр” сүзгә белән алыштырырга.

36. 56.7 пунктта “сулыкларны пычратырга” сүзгә алып атырга.

37. 69 пунктта түбәндәгечә баян итәргә:

“69. Янғыр сулары канализациясе челтәрләренең техник яктан төзек халәте (шул исәптән люкларны, рәшәткәләргә вакытында ябу) аларны эксплуатацияләүче оешмалар тарафыннан тәэмин ителә.”

38. 74 пунктта “карап торырга тиеш” сүзгә “карап торалар” сүзгә белән алыштырырга.

39. 76 пунктта:

39.1. беренче абзацы түбәндәгечә баян итәргә:

“76. Урамнар, юллар, майданнар, жаяуле тротуарлар, торак кварталлар, ишегаллары, предприятие, учреждение, оешмаларның биләмәләре, шулай ук урам исемнәре һәм йорт номерлары язылган күрсәткечләр, юл билгеләре һәм күрсәткечләре, тышкы мәгълүмат чаралары һәм витриналар тәүлекнең караңгы вакытында яктыртылырга тиеш.”

39.2. өченче абзацта:

39.2.1. “аншлаглар һәм йорт номерлары һәм урам исемнәре язылган күрсәткечләр” сүзләрен “урам исемнәре һәм йорт номерлары күрсәткечләре” сүзләре белән алыштырырга;

39.2.2. “архитектур-сәнгатьчә яктырту” сүзен “тышкы мәгълүмат чараларын архитектур яктырту” сүзе белән алыштырырга.

40. 77 пунктны түбәндәгечә баян итәргә:

“77. Торак пунктның панорамасын, гомумкулланылыштагы биләмәләрне формалаштыручы, фасадлары белән торак пунктның зөвыгына югарырак таләпләр куелган урамнарға һәм юлларға караган биналар һәм корылмаларның милекчеләре милек формасына карамыйча:

- билгеләнгән тәртиптә килешенеп, проектка(паспортка) туры китереп, архитектур-ландшафт объектларының, төзекләндерү элементларының, биналар комплексының, аерым торучы бина яки корылмаларның бәйрәмчә яктыртылуын да кертеп, архитектур яктырту булуы һәм функциясен;
- архитектур һәм бәйрәмчә яктырту өчен кулланылучы яктырту җайланмаларының экономияле һәм энергоэффектив булуын, электр энергиясен рациональ бүлү һәм куллануны;
- яктырткыч җайланмаларның зөвыгы, дизайны, аларны көндөз һәм төнлә кабул итүне исәпкә алган материаллар һәм эшләнмәләрнең сыйфаты;
- яктырткыч җайланмаларның төрле режимда эшләве белән идарә итүнең һәм хезмәт күрсәтүенең уңайлылыгын тәмин итәләр.

Архитектур яктыртуга таләпләр, бәйрәмчә яктыртуны да исәпкә алып, авыл җирлеге башкарма комитетының муниципаль хокукый актлары, күрсәтелгән кагыйдәләр белән билгеләнә.”

41. 84 пунктны түбәндәгечә баян итәргә:

“84. Яктырту баганаларына һәм жәмәгать (тимер юл) транспортының контакт челтәре баганаларына куелган барлык элементлар һәм объектларның канәгатьләнәрлек тышкы кыяфәтен һәм төзек, куркынычсыз халәтен аларның милек хужалары тәмин итә”

42. 87 пунктта “бурычлылар” сүзен алып атырга.

43. 87.1 пунктта

43.1. “күзәтергә” сүзен “күзәтәләр” сүзе белән алыштырырга;

43.2. “житештерергә” сүзен “житештерәләр” сүзе белән алыштырырга.

44. 87.2 пунктны түбәндәгечә баян итәргә:

“87.2. яктыртуны кушуны һәм аеруны, шул исәптән архитектур яктыртуны һәм тышкы мәгълүмат чараларын яктыртуны, куелган тәртипләргә туры китереп башкаралар.”

45. 87.3 пунктта “сакларга” сүзен “саклыйлар” сүзе белән алыштырырга.

46. 87.4 пунктта “житештерергә” сүзен “житештерәләр” сүзе белән алыштырырга.

47. 88 пунктны түбәндәгечә баян итәргә:

“88. Тротуарларға урнашкан тышкы яктырту баганалары һәм мачталарының һәм жәмәгать транспортының контакт челтәре баганаларының әйләнә-тирәсен җыештыруны тротуарларны җыештырырга жаваплы затлар тәмин итә.

Автомат режимда эшләүче трансформатор һәм бүлү подстанцияләренә, башка инженер корылмаларына якин биләмәләрне җыештыруны шул объектлар урнашкан җир хужалары тәмин итә.”

48. 89 пунктта “монументаль-декоратив бизәлеш” сүзен “декоратив-сәнгати бизәлеш (скульптура, аерым басып торучы инсталляцияләр, стрит-арт), аерым торучы күрсәткечләр (стелы)” сүзләре белән алыштырырга”.

49. 91 пунктта “бурычлылар” сүзен алып атырга.

50. 91.1 пунктта “карап тотарга” сүзен “карап тоталар” сүзе белән алыштырырга.

51. 91.2 пунктта:

51.1. “чор” сүзеннән соң “житештерэләр” сүзен өстәргә;

51.2. “житештерергә” сүзен алып атырга.

52. 91.3 пунктта “чистартырга” сүзен “чистарталар” сүзе белән алыштырырга.

53. 91.4 пунктта:

53.1. “урнаштырырга” сүзен “урнаштыралар” сүзе белән алыштырырга;

53.2. “үзгәртәргә” сүзен “үзгәртәләр” сүзе белән алыштырырга.

54. 91.5 пунктта “күзәтергә” сүзен “күзәтәләр” сүзе белән алыштырырга.

55. 91.6 пунктта “житештерергә” сүзен “житештерэләр” сүзе белән алыштырырга.

56. 94 пунктны түбәндәгечә бәян итәргә:

“94. Жир кишәрлеген арендау срогы чыкканнан соң, аредатор тарафыннан стационар булмаган объект сүтеп алына, ә жир кишәрлеге азат ителә һәм беренчел халәтенә кайтарыла.”

57. 95 пунктны алып атырга.

58. 96 пунктта “бурычлылар” сүзен алып атырга.

59. 96.1 пунктта “житештерергә” сүзен “житештерэләр” сүзе белән алыштырырга.

60. 96.2 пунктта:

60.1 “күзәтергә” сүзен “күзәтәләр” сүзе белән алыштырырга.

60.2 “карап тотарга” сүзен “карап тоталар” сүзе белән алыштырырга.

61. 96.3 пунктта:

61.1. “аныкларга” сүзен “аныкыйлар” сүзе белән алыштырырга;

61.2. “чистартырга” сүзен “чистарталар” сүзе белән алыштырырга;

61.3. “буярга” сүзен “буйыйлар” сүзе белән алыштырырга.

62. түбәндәге эчтәлекле 96.4 пункты өстәргә:

“96.4. тышкы мәгълүмат чараларын, билгеләнгән тәртиптә килешенеп эшләнгән объектның проекты (паспорты) нигезендә, стационар булмаган объектка урнаштыралар һәм эксплуатациялиләр.”

63. 109 пунктта “бурычлылар” сүзен алып атырга.

64. 109.1 пунктта “билгеләргә” сүзен “билгелиләр” сүзе белән алыштырырга.

65. 109.2. пунктта:

65.1. “күзәтергә” сүзен “күзәтәләр” сүзе белән алыштырырга;

65.2. “чистартырга” сүзен “чистарталар” сүзе белән алыштырырга.

66. 109.3 пунктта “юл куймаска” сүзен “юл куймыйлар” сүзе белән алыштырырга.

67. 109.4 һәм 109.5 пунктларда “жиһазларга” сүзен “жиһазыйлар” сүзе белән алыштырырга.

68. 109.6 һәм 109.7 пунктларда “юл куймаска” сүзен “юл куймыйлар” сүзе белән алыштырырга.

69. 109.8 пунктта “карап тотарга” сүзен “карап тоталар” сүзе белән алыштырырга.

70. 109.9 пунктта:

70.1. “үткәренергә” сүзен “үткәреәләр” сүзе белән алыштырырга;

70.2. “урнаштырырга” сүзен “урнаштыралар” сүзе белән алыштырырга;

70.3. “тәэмин итәргә” сүзен “тәэмин итәләр” сүзе белән алыштырырга.

71. 109.10 пунктта “жиһазларга” сүзен “жиһазыйлар” сүзе белән алыштырырга.

72. 109.11 пунктта:

72.1. “тәэмин итәргә” сүзен “тәэмин итәләр” сүзе белән алыштырырга;

72.2. “бүлергә” сүзен “бүлеләр” сүзе белән алыштырырга.

73. “Авыл жирлеге биләмәсен бәйрәмчә бизәү” бүлегенә исемен “Жирлек биләмәсен бәйрәмчә (вакыйгалы) бизәү” дип үзгәртәргә.

74. 110 пунктны түбәндәгечә бәян итәргә:

“110. “Жирлекнең биләмәсен бәйрәмчә (вакыйгалы) бизәү истәлекле вакыйгалар, мәдәни, спорт чаралары белән бәйле дәүләт яки башка бәйрәм чараларын уздыру вакытында башкарыла.

Бәйрәмчә (вакыйгалы) бизәү мероприятиеләргә бәйле рәвештә афишалар, паннолар, декоратив элементлар һәм композицияләр урнаштырудан, шулай ук бәйрәмчә яктырткычлар

(гирляндалар, күләмле яктырткыч композициялар һ.б.) урнаштырудан гыйбарәт. Бәйрәмчә (вакыйгалы) бизәү конструкцияләре биналарның фасадларына яки аерым куелырга мөмкин.

Бәйрәмчә (вакыйгалы) бизәү элементларын эзерләгәндә һәм урнаштырганда юл хәрәкәтен көйләүче техник чараларның күренүчәнлегенә начарлануы, бозылуы рөхсәт ителми.”

75. “Жирлек биләмәсен бәйрәмчә бизәү” бүлегеннән соң “Жирлек биләмәсендә йорт хайваннарын һәм кошларын тоту” бүлеген һәм түбәндәге эчтәлеккә 110.1 пункт өстәргә:

“Жирлек биләмәсендә йорт хайваннарын һәм кошларын тоту.

110.1. Йорт хайваннарын һәм кошларын тоту:

110.1.1. Йорт хайваннарын тотуның, этләргә йөртүнең шартлары, төп принциплары Татарстан Республикасының 07.03.2014 №16-ЗРТ “Татарстан Республикасында йорт хайваннарын тотуның аерым сораулары турында” законы белән билгеләнә.

110.1.2. Авыл хужалыгы хайваннарын квартира, кунакханә тибындагы торак йортларда, тулай торакларда тоту рөхсәт ителми.

110.1.3. Авыл хужалыгы хайваннарын көтү, жирлек башкарма комитеты тарафыннан билгеләнгән махсус көтүлек урыннарында, хужасы яки вәкаләтле зат күзәтүе астында башкарыла.

110.1.4. Рөхсәт ителми:

110.1.4.1. хайваннарны балалар мәйданчыкларына, мәктәп, балалар бакчасы биләмәләренә, ашханәләргә, шифаханәләргә, азык-төлек кибетләренә көртү;

110.1.4.2. тыелган билгә булган очракта хайваннарны учреждениеләргә көртү;

110.1.4.3. хайваннарны һәм кошларны күзәтүчесез торак пункт биләмәләренә чыгару;

110.1.4.4. авыл хужалыгы хайваннарын башкарма комитет тарафыннан билгеләнмәгән жирләрдә көтү;

110.1.4.5. хайваннарны исерек хәлдәге затлар яки 14 яше тулмаган затлар көтү;

110.1.4.6. йорт хайваннарын һәм кошларны балконда, лоджиядә, торак йортларның гомумкулланылыштагы урыннарында (чиктәш фатирларның коридорында, баскыч клеткаларында, чормада, подвалда һ.б. ярдәмчә бүлмәләрдә) даими тоту;

110.1.4.7. йорт хайваннарының, махсус мероприятиеләр үткәрү өчен билгеләнгән урыннардан тыш (күргәзмә һ.б.), биләмәдәге торак пунктларда махсус билгеләнмәгән урыннарда булуы;

110.1.5. этне йөртү өчен махсус билгеләнгән урында гына бәйдән ычкындырырга мөмкин. Махсус билгеләнгән урын булмаган очракта, башкарма комитет тарафыннан норматив-хокукий документ белән билгеләнгән сөзәкләкләрдә, буш урыннарда этләргә йөртү рөхсәт ителә.

110.1.6. Этләргә өйрәтү яхшылап әйләндереп алынган мәйданчыкларда яки торак пункттан читтә генә башкарылырга мөмкин.

110.1.7. Йорт хайваннары яки кошлары тарафыннан килгән зыян өчен, РФ гамәлдәге законнары тәртибендә, аларның хужалары җавап тота.

110.1.8. Жәмәгать урыннарында күзәтүчесез йөрүче хайваннар тотылырга тиеш.

76. 118.4 пунктны түбәндәгечә баян итәргә:

“118.4. Тротуарлардан, ишегалларынан жыештырып алынган, калдык-постыклар, химик реагентлар, ком-тоз катнашмалары белән пычранмаган чиста көпшәк карны яшеллекләргә зыян китермичә һәм эрегән суларның агып китүенә тоткарлык тудырмыйча, яшел зоналарга чыгару рөхсәт ителә.”

77. 121 пунктта “үз исәбеннән үткәргә бурычлы” сүз урынына “үз исәбеннән үткәрәләр” сүз белән алыштырырга.

78. 141.2 пунктта “ике урна” сүз алдына “бөртөрле формадагы һәм төстәге” сүзләрен өстәргә.

79. 143.6. пунктта “тәэмин итәргә бурычлылар” сүз “тәэмин итәләр” сүз белән алыштырырга.

80. 147.6. пунктны түбәндәгечә баян итәргә:

“147.6. Ишегалларыннан һәм кварталара йөрү юлларыннан жыелган, куллану калдыклары, ком-тоз катнашмалары һәм реагентлар белән пычранмаган чиста карны, яшеллекләргә саклау һәм эрегән кар сулары агу мөмкинлегә тәмин ителгән очракта, яшел зоналарга кую рөхсәт ителә.”

81. 15 пунктта “бурычлылар” сүзен алып атырга.

82. 151.1. пунктта “якларга” сүзен “якыйлар” сүзе белән алыштырырга.

83. 151.2 пунктта “урнаштырырга” сүзен “урнаштыралар” сүзе белән алыштырырга.

84. 152 пунктта “тәмин итәргә бурычлылар” сүзен “тәмин итәләр” сүзе белән алыштырырга.

85. 153.5 пунктта “йорт яны территорияләрен” сүзләрен “шул исәптән шлагбаумнар яки үтәлсез йөрү яки үтеп китү өчен автомат капкалар” сүзләре белән тулыландырырга.”

86. түбәндәге эчтәлеккә 153.16 пункт өстәргә:

“153.16. транспорт чараларын, шул исәптән чәчелеп ятучы(төзек булмаганнын), кайсы ел фасылы булуга карамастан, әлегә территорияләрдә мәжбүри төзекләндерү эшләрен башкару зарурлыгы булу очракларыннан тыш, яшел территорияләргә, балалар, спорт, хужалык майданчыкларына кую.”

87. 155 пунктта “тәмин итәргә бурычлылар” сүзен “тәмин итәләр” сүзе белән алыштырырга.

88. 155.1 пунктта “сакланыш” сүзен “бөтенлек” сүзе белән тулыландырырга.

89. түбәндәге эчтәлеккә 155.5 пункты өстәргә:

“155.5. яшелләндерелгән территорияләргә саклау элементларын, транспорт чаралары кермәслек итеп, 0,5 м биеклектән артмаган декоратив коймалар яки 0,5 м биеклектән артмаган баганалардан урнаштырырга яки куаклар утыртырга.”

90. 165 пунктны түбәндәгечә баян итәргә:

“165. Төзекләндерүнең түбәндәге элементлары проект (паспорт) нигезендә, билгеләнгән тәртиптә килешенеп һәм тулаем аңа туры китереп урнаштырыла:

- аерым торучы күрсәткечләр(стелалар);
- тышкы мәгълүмат чаралары;
- декоратив-сәнгати бизәү төрөндәге кече архитектур формалар, мобиль һәм вертикаль яшелләндерү, су жайланмалары, типлы муниципаль жиһаз, коммуналь-көнкүреш жиһазлары;
- капитал булмаган объектлар, шул исәптән шәхси башкарудагы сезонлы объектлар, һәм стационар булмаган сәүдә объектлары;
- аерым витриналар һәм керү төркемнәреннән тыш, биналарны, корылмаларны архитектур яктырту, шул исәптән капитал булмаганнын да;
- фасадларның төсле чишелеше, шул исәптән декоратив-сәнгати бизәү төрөндә;
- гомумкулланыштагы, чикле кулланыштагы жирләрне комплекслы төзекләндерү;
- кондиционерларның тышкы блокларын комплекслы урнаштыру.

Мәдәни мирас объектларын саклау зоналарындагы төзекләндерү элементларына проект (паспорт) мәдәни мирас объектларын саклау, куллану, популярлаштыру һәм дөүләт саклавы өлкәсендә вәкаләтле органнар белән килешенә.

Биләмәне төзекләндерүнең озак вакытлы яки даими кулланылышы стационар элементлары аларны кулдан күчәрәп кую мөмкинлеген калдырмыйча, ныгытып урнаштырылырга тиеш.

Төзекләндерү элементларындагы мәгълүмат Россия Федерациясә дөүләт теле һәм Татарстан Республикасында дөүләт телләре турында закончалык таләпләрен саклап урнаштырылырга тиеш.

Ике яки күбрәк тел кулланылган очракта текстлар эчтәлегә һәм техник бизәлешә ягыннан охшаш булырга, аңлаешлы итеп эшләнергә тиеш.”

91. 170.1 пунктта “һәм транспорт чараларының һәм башка техниканың кую тору урыннары белән” сүзләрен алып атырга”

92. Түбәндәге эчтәлеккә 170.5 пункт өстәргә:

“170.5. яшеллэндерелгэн территориялэрне саклау элементларын, транспорт чаралары кермәслек итеп, 0,5 м биеклектән артмаган декоратив коймалар яки 0,5 м биеклектән артмаган баганалардан урнаштырырга”.

93. 171 пунктта “бурычлылар” сүзен алып атырга.

94. 171.1 пунктта “тәэмин итәргә” сүзен “тәэмин итәләр” сүзе белән алыштырырга.

95. 171.2 пунктта “тәэмин итеп торырга” сүзен “тәэмин итеп торалар” сүзе белән алыштырырга.

96. 171.3 пунктта “тәэмин итәргә” сүзен “тәэмин итәләр” сүзе белән алыштырырга.

97. 171.4 пунктны түбәндәгечә баян итәргә:

“171.4. Агачлар яки куаклар утыртуны яки күчереп утыртуны, шулай ук сукмаклар челтәрен, майданчыкларны, газоннарның планлаштыруын үзгәртүне жирле үзидарәнең башкарма органнары белән килешенгән проектлар буенча гына башкаралар.”

98. 171.5 пунктта:

98.1. “карап тотарга” сүзен “карап тоталар” сүзе белән алыштырырга;

98.2. “житештерергә” сүзен “житештерәләр” сүзе белән алыштырырга.

99. 172.6 пунктны түбәндәгечә баян итәргә:

“172.6. Агачларга һәм башка яшеллекләргә гамаклар, атынгычлар, турниклар, кер киптерү өчен баулар элергә, тышкы реклама һәм мәгълүмат чаралары, күрсәткечләр, афишалар, белдерүләр, агитацион материаллар, техник конструкцияләр, юл хәрәкәтен тәэмин итү чаралары беркетергә, баганаларны, коймаларны, реклама щитларын, электр чыбыкларын, лампаларын, чәнечкеле коймаларны тарттырырга.”

100. 172.6 пункттан соң түбәндәгә эчтәлекле 172.6.1 пункты өстәргә:

“172.6.1. Тышкы реклама һәм мәгълүмат чараларын, күрсәткечләренә(бирелгән рөхсәт язубысыз, паспортсыз), агитацион материалларны, техник конструкцияләренә, юл хәрәкәтендә катнашучыларны мәгълүмати тәэмин итү чараларын урнаштыру.”

101. Түбәндәгә эчтәлекле 172.20 һәм 172.21 пунктлары өстәргә:

“172.20. транспорт чараларын, шул исәптән чәчелеп ятучы(төзек булмаганнарын), ел фасылына бәйле булмаган рәвештә,әлеге территорияләрдә мәжбүри төзекләндерү эшләрен башкару зарурлыгы булу очракларыннан тыш, урманпарк, парк, бакча, бульвар, шәһәр урманнарының яшеллэндерелгән территорияләренә кую;

172.21. транспорт чараларын, шул исәптән чәчелеп ятучы(төзек булмаганнарын), ел фасылына бәйле булмаган рәвештә, әлеге территорияләрдә мәжбүри төзекләндерү эшләрен башкару зарурлыгы булу очракларыннан тыш, дөвалану, балаларның уку һәм фәнни учреждениеләре, житештерү предприятиеләре, спорт комплекслары һәм торак кварталларының яшеллэндерелгән территорияләренә кую;”

102. 196.1 пунктта:

102.1. өченче абзацны түбәндәгечә баян итәргә:

“Тышкы реклама һәм мәгълүмат чараларын куючы хужалар аларның тәртиптә булуын тәэмин итәләр, үз вакытында тышкы реклама һәм мәгълүмат чараларының куелу урыннарын жыештыралар һәм ремонтлыйлар.”

102.2. бишенче абзацта “торгызырга бурычлы” сүзен “торгызалар” сүзе белән алыштырырга.

103. 196.3 пунктта “стела” сүзен “күләмле-пространстволы композиция” сүзе белән алыштырырга.

104. 196.4.4 пунктта:

104.1. 1 нче пунктчаны түбәндәгә эчтәлекле абзац белән тулыландырырга:

“ –бер керү юлы булганда, бердән күбрәк конструкция”

104.2. 2 нче пунктчада өченче абзацны алып атырга.

104.3. 12 пунктчада “стелалар” сүзен “күләмле-пространстволы композиция” сүзе белән алыштырырга.

104.4. 13 пунктчада “телефон номерларын, сайтларны, электрон почта адресларын” сүзләрен алып атырга;

104.5. түбөндөгө эчтөлөккө 21 пунктча өстөргө:

“21) телефон номерларын, сайтларны, электрон почта адресларын күрсөтөп”.

105. 196.5.1 пунктта:

105.1. беренче абзацта:

105.1.1. “каркасның” сүзөн “беркетү элементларының” сүзлөргө белән алыштырырга;

105.1.2. “билгеләр һәм беркетү элементларын” сүзөн “һәм (яки) билгеләр” сүзгө белән алыштырырга;

105.2. 16 пунктчаны түбөндөгөгөчә баян итэргө:

“16) биналарда, стационар булмаган сәүдә объектларында, фризның төсөннән аерылып торучы фон төслөргө кулланып”.

106. 196.5.4 пунктның 6 пунктчасында “фонганда” сүзгө алдыннан “вертикаль тәртиптә” сүзгө өстөргө.

107. 196.5.6 пунктта 3 нче пунктчада:

107.1. “0,3 м” сүзөн “0,6 м” сүзгө белән алыштырырга;

107.2. “0,2 м” сүзөн “0,4 м” сүзгө белән алыштырырга.

108. 196.5.7. пунктта “стелалар” сүзөн “күлөмле-пространстволы композициялар” сүзгө белән алыштырырга.

109. 196.5.8 пунктта:

109.1. беренче абзацны түбөндөгөгөчә баян итэргө:

“Күлөмле-пространстволы композиция – шәхси башкаруда, кече(6,0 метрдан биек булмаган) яки эре (6,0 м дан биегрәк) форматта эшлэнгән, фундамент, каркастан торучы, нейтраль төслөрдөгө(соры, ачык көрән, графит, кара, көрән һ.б.ш) материал белән тышланган, оешманың кыскача исеме үз эченә алган, 1500 кв.м. дан зуррак майданлы массакулөм карау биналары, корылмалары өчен -бренд, аерым басып торучы декоратив-мәгълүмати конструкция,”

109.2. “стелалар” сүзөн “күлөмле-пространстволы композиция” сүзгө белән алыштырырга;

109.3. түбөндөгө эчтөлөккө 15 пунктча өстөргө:

“15) 1500 кв.м. дан зуррак майданлы массакулөм карау биналары, корылмалары өчен бренд кулланмыйча”.

110. “Гражданнар өчен белдерүләр, мәдәни һәм спорт чаралары афишалары өчен жайланмалар” бүлеген алып атырга.

111. 205 пунктта “тәмин итэргө бурычлылар” сүзөн “тәмин итэләр” сүзгө белән алыштырырга.